

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ECONOMIE ȘI DE ADMINISTRARE A AFACERILOR

REZUMAT TEZĂ DE DOCTORAT

*CANALE DE TRANSMISIE A EFECTELOR POLITICILOR
PUBLICE ASUPRA ACTIVITĂȚII ANTREPRENORIALE ÎN
CONTEXTUL ASIGURĂRII CREȘTERII ECONOMICE*

Conducător științific:
Prof. Univ. Dr. Habil. LOBONȚ Oana Ramona

Doctorand:
COSTEA Florin

Timișoara

2023

CUPRINS

Lista tabelelor.....	4
Lista figurilor.....	6
Lista abrevierilor.....	8
Introducere.....	10
Capitolul 1. Reflecții teoretice privind guvernarea publică și implicațiile acesteia asupra mediului antreprenorial.....	19
1.1. Delimitări conceptuale și operaționalizări ale guvernării publice și ale mediului antreprenorial.....	19
1.2. Contextualizarea relației dintre politicile publice și dimensiunile antreprenoriale în literatura de specialitate.....	30
1.2.1. Aspecte metodologice ale analizei bibliometrice a relației privind guvernarea publică și antreprenariat.....	30
1.2.2. Vizualizarea rezultatelor analizei bibliometrice a relației privind guvernarea publică și antreprenariat.....	35
Capitolul 2 Canale de transmisie a efectelor politicilor publice asupra mediului antreprenorial.....	42
2.1. Tipologia politicilor publice și eficiența acestora prin prisma politicii fiscale.....	42
2.2. Revizuirea canalelor de transmisie a efectelor politicilor publice în mediul antreprenorial.....	44
2.2.1. Analiza sistematică a canalelor de transmisie a efectelor politicilor publice în mediul antreprenorial.....	45
2.2.2. Revizuirea bibliometrică a efectelor politicilor publice asupra mediului antreprenorial.....	53
2.3. Etapele dezvoltării competitive la nivel european.....	61
Capitolul 3 Implicațiile dimensiunilor relației dintre guvernarea publică și activitatea antreprenorială în țările membre ale Uniunii Europene.....	70
3.1. Analiza influenței guvernării publice asupra spiritului antreprenorial.....	72

3.2. Analiza empirică a impactului politicii publice asupra dimensiunilor antreprenoriale în țările membre ale Uniunii Europene.....	84
Capitolul 4 Eficacitatea politicii fiscale pentru mediul antreprenorial.....	94
4.1. Cadrul reglementat și strategia de politică fiscală pentru mediul de afaceri, premiză a dezvoltării economice.....	94
4.1.1. Mediul de reglementare și efectul său asupra antreprenoriatului.....	95
4.1.2. Facilități fiscale și alte măsuri fiscale acordate în perioadă de criză.....	100
4.2. Conjunctura de confluență a politicii fiscale și a activității antreprenoriale în contextul creșterii economice.....	104
4.2.1. Maparea științifică a relației dintre politica fiscală și mediul antreprenorial....	104
4.2.2. Analiza empirică a relației dintre politica fiscală și mediul antreprenorial.....	116
4.2.3. Rezultatele analizei empirice privind impactul politicii fiscale asupra activității antreprenoriale în țările UE	125
Concluzii finale, contribuții personale și dezvoltări ulterioare.....	131
Bibliografie.....	137

Rezumat

Teza de doctorat propusă “Canale de transmisie a efectelor politicilor publice asupra activității antreprenoriale în contextul asigurării creșterii economice” are ca obiectiv general de cercetare identificarea și analiza impactului guvernăneli publice și a efectelor generate de politicile publice asupra activității antreprenoriale, respectiv evidențierea canalelor de transmisie a acestui impact în contextul asigurării creșterii economice. Astfel, o serie de *obiective specifice de cercetare* ale tezei de doctorat au fost conturate, pentru a surprinde în integralitate dimensiunile politicilor publice, ale politicii fiscale și impactul generat de acestea asupra structurilor socio-economice, după cum urmează:

- ✚ investigarea importanței subiectului în mediul științific și practic prin analiza conexiunilor dintre guvernănela publică, politica fiscală și mediul antreprenorial:
 - analiza bibliometrică a relației dintre guvernănela publică și antreprenoriat în general și, în particular, a relației dintre politicile publice și mediul antreprenorial, printr-o analiză a lucrărilor și studiilor științifice realizate pe tema corelației dintre guvernănela publică și antreprenoriat;
 - revizuirea sistematică a canalelor de transmisie a efectelor politicilor publice în mediul antreprenorial;
 - o recenzie a literaturii de specialitate privind diferitele studii care au evidențiat corelația dintre politicile fiscale și activitatea antreprenorială din perspectivă bibliometrică;
- ✚ identificarea rolului reglementativ al guvernăneli, crucial pentru promovarea antreprenorialului pentru a preîntâmpina rezultate sociale nedorite, inclusiv practici neloiale de piață, corupție perversivă și activitate infracțională;
- ✚ conturarea cadrului de reglementare pentru mediul de afaceri, respectiv identificarea factorilor de influență a mediului de afaceri, din perspectiva guvernăneli publice;
- ✚ analiza măsurii în care mediul antreprenorial poate fi considerat activ național care trebuie cultivat, motivat și stimulat deoarece are capacitatea de a îmbunătăți standardele de viață și de a crea bogăție în ansamblul unei societăți;
- ✚ analiza implicațiilor strategice ale dezvoltării competitive la nivelul țărilor membre ale Uniunii Europene;

- ✚ înțelegerea beneficiilor și a dezavantajelor antreprenorialului care să permită adoptarea unei abordări echilibrate a dezvoltării acestuia cu scopul generării unui impact economic și social pozitiv;
- ✚ proiecția mediului european de reglementare fiscală în sfera antreprenorială și operaționalitatea facilităților fiscale și alte măsuri fiscale acordate în perioadă de criză în UE/România;
- ✚ identificarea teoriilor politicilor fiscale și realizarea unei analize comparative a conceptelor legate de eficiența instrumentelor politicii fiscale;
- ✚ dimensionarea analizelor empirice propuse din perspectivă comparativă în scopul susținerii relevanței și robusteții rezultatelor analizelor multidimensionale propuse:
 - conturarea unui set de date complex și edificator pentru a evidenția descriptorii guvernantei publice, ai politicii fiscale, ai activității antreprenoriale și ai creșterii economice pentru statele analizate;
 - considerarea celor mai relevanți descriptori implicați în calitate de variabile de control specifice diverselor fenomene macroeconomice, rata de creștere a PIB-ului, ponderea volumului comerțului asupra PIB-ului, educația și ponderea volumului comerțului în PIB.

Prezenta teză de doctorat "Canale de transmisie a efectelor politicilor publice asupra activității antreprenoriale în contextul asigurării creșterii economice" oferă o reprezentare complexă, riguros documentată și de mare actualitate pentru cercetarea și practica economică, iar titlul ei anunță motivația cercetării, scopul cercetării și confirmă, prin eforturile guvernantei publice și deopotrivă prin implicațiile politicii fiscale asupra mediului antreprenorial în situații de crize multilevel, actualitatea temei.

Teza de doctorat este structurată în patru capitole, din care primele două capitole delimitează terminologia, identifică descriptori specifici noțiunilor cu care se operează analizele empirice și contextualizează relația dintre guvernanta publică, politicile publice și dimensiunile antreprenoriale în literatura de specialitate, iar ultimele două capitole sunt dedicate unor analize empirice robuste, care reușesc să surprindă implicațiile eficienței guvernantei publice pentru activitatea antreprenorială, a impactului politicii publice asupra dimensiunilor antreprenoriale și relația dintre politica fiscală și mediul antreprenorial în țările membre ale Uniunii Europene.

Capitolul I Reflecții teoretice privind guvernanta publică și implicațiile acesteia asupra mediului antreprenorial vizează delimitările conceptuale și operaționalizările relației dintre guvernanta publică și mediului antreprenorial. În cadrul cercetării, s-au evidențiat 201 referințe colectate din baza de date oficială a platformei Clarivate Analytics, Web of Science Core Collection (WoS), o colecție de încredere, de înaltă calitate de reviste, cărți și lucrări de conferințe cu o acoperire cuprinzătoare a științelor sociale și s-a procedat la analizarea acestora apelând la instrumentarul de cercetare aferent analizei bibliometrice. Pentru a realiza o analiză empirică robustă, capabilă să identifice structura conceptuală a domeniului de cercetare propus, s-a considerat importanța selecției unui software care să faciliteze modul în care pot fi vizualizate și analizate informațiile, respectiv software-ul VOSviewer. De asemenea, literatura bibliometrică din acest studiu, extrasă din Web of Science, a fost utilizată și în cadrul unor analize subsecvente analizei bibliometrice propuse, respectiv analizele bazate pe cuvinte cheie, co-citari și co-autori pentru a evidenția toate valențele mediului antreprenorial capabile să genereze impact economic și social pozitiv, în contextul unei intervenții reglementative și strategice a guvernantei publice orientate către acesta.

În *Capitolul II Canale de transmisie a efectelor politicilor publice asupra mediului antreprenorial* este prezentat cadrul specific politicilor publice și eficiența acestora, dar și revizuirea sistematică și bibliometrică a canalelor de transmisie a efectelor politicilor publice în mediul antreprenorial. Analiza calitativă și cantitativă a stadiului cunoașterii privind relația dintre politicile publice și mediul antreprenorial, cu impact asupra creșterii și dezvoltării economice ne relevă câteva aspecte necesare de considerat, mai ales având în vedere perioada de analiză considerată, incluzând chiar și anul 2022. Literatura de specialitate în domeniu ne-a relatat că cele mai multe rezultate obținute de către cercetători în analiza relației dintre politicile publice și mediul antreprenorial vizează corelații pozitive între cele două fenomene, existând în același timp și corelații negative sau ne semnificative între variabilele utilizate, în funcție de gradul de dezvoltare al țărilor, alocare a resurselor și politica adoptată de cei aflați la guvernare, datele și perioada analizată. S-a observat însă că majoritatea studiilor care consideră relația dintre politicile publice și antreprenoriat integrează antreprenorialul ca un factor cheie al dezvoltării economice. Ipoteza de cercetare care ni se releva atunci când am analizat etapele dezvoltării competitive la nivel european a fost aceea că ratele de creștere a antreprenorialului din țările care își cresc indicatorii de competitivitate ar putea fi un factor cheie în atingerea etapei următoare de dezvoltare. De asemenea,

am observat că prin construirea de rețele bibliometrice, grafice și clustere au fost posibile observarea celor mai recente tendințe privind tema de cercetare și prezicerea potențialelor provocări și schimbări în domeniu, adăugând astfel valoare literaturii existente referitoare la relația dintre politicile publice și antreprenoriat.

Capitolul III Implicațiile dimensiunilor relației dintre guvernarea publică și activitatea antreprenorială în țările membre ale Uniunii Europene este dezvoltat la scară continentală, concentrat pe analize empirice care explorează relația dintre guvernarea publică și activitatea antreprenorială la nivelul țărilor membre ale Uniunii Europene, luând în considerare diferențele naționale, instabilitățile politice, dezechilibrele economice și reglementările publice pentru a sprijini inițiativa de afaceri (calitate, stabilitate, consecvență, implementare).

Concret, în cadrul capitolului trei propunem investigarea impactului guvernării publice exercitat asupra dimensiunilor antreprenoriale, având în vedere două abordări diferite, astfel:

- analiza influenței guvernării publice asupra spiritului antreprenorial doar în unele țări membre ale Uniunii Europene, în perioada 2012-2017. Selecția țărilor s-a bazat pe indicele dezvoltării umane și pe criteriile de școlarizare, luând astfel în considerare mai multe obiective de dezvoltare durabilă, implicând rolurile guvernelor, sectorului privat, societății civile și cetățenilor. Analiza empirică a constatat în corelații, analiza componentelor principale și modele de regresie, respectiv modelul obișnuit al celor mai mici pătrate, modelul efectelor fixe și aleatoare pentru a sublinia dacă diferențele dintre țări ar avea sau nu impact asupra rezultatelor regresiei. Mai multe variabile de antreprenoriat au fost utilizate ca variabile dependente: demografia afacerii, ratele întreprinderii cu creștere ridicată după ocuparea forței de muncă, creșterea netă a întreprinderii angajatoare și demografia afacerii după clasa de mărime;
- analiza complexă, la nivelul tuturor țărilor membre ale Uniunii Europene a corelației neliniare dintre politica publică și activitatea antreprenorială, utilizând panel threshold model, perioadele de eșantionare variind între anii 2002 și 2019. Variabila prag este politica publică, dimensionată prin eficacitatea guvernului, una dintre dimensiunile guvernării publice, deoarece acest indicator reflectă percepțiile privind calitatea serviciilor publice, calitatea serviciului public și gradul de independență a acestuia față de presiunile politice, calitatea formulării și implementării politicilor și credibilitatea angajamentului guvernului față de astfel de politici. Activitatea antreprenorială totală, ca variabilă dependentă, a fost

măsurată prin procentul de persoane din țară, cu vârste cuprinse între 18 și 64 de ani, care sunt implicate activ în începerea sau gestionarea unei noi afaceri.

Rezultatele înregistrate ne-au relevat că, în concordanță cu caracteristicile specifice fiecărei țări europene și nu numai, există activități antreprenoriale mai mult sau mai puțin dezvoltate și un interes mai mare sau mai puțin pronunțat pentru munca pe cont propriu din punctul de vedere al cetățenilor, care este un fenomen și comportament care poate fi influențat atât pozitiv cât și negativ de politicile agreate de factorii de decizie ai statelor. Având în vedere toate modelele de regresie și diferitele proxy-uri antreprenoriale, concluzionăm că impactul guvernantei asupra antreprenorialului este destul de limitat.

De asemenea, considerând metoda panoului de prag, constatările noastre sunt atât în concordanță cu literatura din domeniu, cât și cu teoria pragului psihologic, rezultatele empirice relevând că există un efect de prag unic între eficiența guvernului și activitatea antreprenorială în întregul grup de țări. Atunci când pragul este depășit, promovarea politicii publice guvernamentale privind activitatea antreprenorială se transformă de la un ritm rapid la unul lent. Având în vedere și eterogeneitatea etapelor de dezvoltare din țările UE, considerând țările divizate pe criterii bazate pe eficiență și cele bazate pe inovare, efectul de prag s-a observat doar în țările bazate pe inovare, iar considerând valoarea pragului, se observă că eficacitatea guvernării afectează chiar negativ activitatea antreprenorială.

Capitolul IV Eficacitatea politicii fiscale pentru mediul antreprenorial evidențiază analiza impactului politicii fiscale asupra activității antreprenoriale în țările membre ale Uniunii Europene, ținând cont de perioade diferite din punct de vedere al dezvoltării economice, evenimente politice, pandemii și alte aspecte de ordin economic și politic pe o perioadă îndelungată, cuprinsă între anii 2002-2019, printr-o abordare empirică bazată pe modelul de regresie cu un singur prag de panou (the single threshold model), care include și un set de variabile de control, respectiv rata de creștere a PIB-ului, ponderea volumului comerțului în PIB, educația și eficacitatea guvernului.

Demersul de cercetare a vizat pentru început mediul de reglementare și efectul său asupra antreprenorialului relevat de analizele altor autori ca fiind semnificativ și o centralizare a facilităților fiscale și alte măsuri fiscale acordate în perioada de criză. Ulterior, maparea științifică a relației dintre politica fiscală și mediul antreprenorial a relevat o rețea de co-autori de 123 de articole publicate și cuvintele cheie „mediul de afaceri”, „antreprenoriat”, „creștere economică”, „inovare” și „politică” („business”, „entrepreneurship”, „growth”, „innovation” și „policy”) au cele

mai mari noduri și cel mai mare număr de citări, arătând că acestea sunt cele mai populare cuvinte cheie, confirmând abordarea corectă a studiilor noastre privind criteriile de divizare a țărilor selectate (bazate pe eficiență sau bazate pe inovare) și importanța considerării politicilor publice, în special a politicii fiscale.

În cadrul de reprezentare grafică, la nivelul statelor membre UE-27 s-au remarcat diferențe semnificative, identificându-se o nevoie urgentă de a consolida nivelul existent și legătura dintre activitatea antreprenorială totală și politica fiscală, în general, și în special în ceea ce privește nivelul de educație, eficacitatea guvernului, rata de creștere a PIB-ului și comerțul. De asemenea, pe baza primelor rezultate ale analizei, s-a indicat valoarea pragului pentru cheltuielile guvernamentale și veniturile fiscale peste care influența asupra antreprenoriatului este una negativă, dar având în vedere că baza noastră de date a evaluat cheltuielile guvernamentale și veniturile din impozite ca procent din PIB, această valoare-prag este atinsă doar în cazul veniturilor guvernamentale, concluzionând astfel că nivelul veniturilor fiscale reprezintă un factor semnificativ și direct pentru antreprenoriat, susținând dezvoltarea acestuia.

Rezultatele înregistrate au evidențiat că, pe lângă politica fiscală, și comerțul și eficacitatea guvernului sunt factori importanți de influență pentru activitatea antreprenorială în țările UE. Deși în analiză a fost considerată și creșterea economică, măsurată prin rata de creștere a PIB și nivelul de educație, testele statistice nu au confirmat influența acestora asupra activității antreprenoriale la nivelul statelor membre ale UE.

Având în vedere structura de ansamblu a cercetării doctorale, este evidentă intenția de a dezvolta o teză de doctorat echilibrată, cu o alocare corespunzătoare pentru elementele conceptuale, metodologice și empirice, cu un accent pe cercetarea empirică pentru a demonstra actualitatea cercetării, dar și valoarea științifică a obiectivelor menționate. Partea de concluzii de la finalul tezei de doctorat este consistent structurată ca finalitate a demersului științific, capabilă să confere coerență demersului nostru în termeni de originalitate și rigoare academică.